

castellà, per dos punts (Benvolgut amic, /:). En relació amb aquesta qüestió, sorprèn que Ruaix afirmi que «la fórmula d'encapçalament no és pròpiament un vocatiu» (pàg. 103), quan precisament el seu caràcter vocatiu explica l'ús tradicional en alemany d'un signe d'admiració a l'acabament d'aquesta fórmula de salutació inicial. A més, l'ús de la coma és general en francès, anglès, alemany o italià. Sembla, doncs, que Ruaix es precipita quan conclou que «s'hauria d'abandonar l'ús de la coma en els encapçalaments dels textos» (pàg. 104), sobretot si tenim en compte que els manuals catalans actuals de correspondència comercial i administrativa (Osvald Cardona, Meritxell Sales, M. Teresa Cairat - Anna Zamora, el llibre *La carta* publicat pel Govern d'Andorra, ...) fan servir habitualment la coma en aquest cas.

En relació també amb el llenguatge administratiu, cal assenyalar un altre aspecte discutible d'aquest tercer capítol: la defensa que Ruaix hi fa de l'ús de *previ*, *prèvia* com a abla-

tiu absolut («prèvia consulta a...»). Sense discutir l'explicació que Ruaix ens dóna per defensar-ne la correcció, ens inclinem a considerar que es tracta d'un ús que encarcara l'expressió i que la fa forçada, poc natural. Creiem que és preferible recórrer en aquest cas a solucions més usuals com *després de* (consultar) o *un cop* (consultat).

Al costat dels punts d'aquest capítol que he volgut destacar, podríem esmentar-ne molts altres igualment interessants, com la defensa que Ruaix fa de l'admissió de les construccions *a començaments de*, *a finals de*, *de cara a* (en sentit figurat), *en relació a*.

La publicació d'un llibre com el que ara ressenyem és sens dubte una aportació molt valuosa a la reflexió sobre el bon ús de la llengua catalana. Josep Ruaix i Vinyet, amb el seu admirable sentit de la llengua, ens ofereix una obra que caldrà tenir molt en compte d'ara endavant.

Carles DUARTE I MONTSERRAT

Isidor MARÍ, *Conocer la lengua y la cultura catalanas*, Palma de Mallorca, Lull, Federació d'Entitats Culturals dels Països Catalans, 1993, 202 pàg., ISBN 84-604-7744-4.

La política —entesa en sentit estricte, però també en sentit ampli— és paraula i és acció. La paraula *política* és sempre pedagogia; l'acció política és tothora l'art de resoldre els problemes col·lectius. Això és la

política democràtica. L'altra, la mala política, és tot el contrari: intoxicar l'opinió pública i crear problemes allà on no n'hi havia.

Actualment, assistim a Espanya a un xoc frontal entre aquestes dues

cultures polítiques, tan diferents que són, de fet, antagoniques. D'una banda, encapçalats per un diari, una ràdio i un partit, espanyolíssims tots tres, els qui enlairen, durant mesos i mesos, la bandera de la uniformitat, i ignoren olímpicament el codi deontològic del periodisme i la responsabilitat política. D'altra banda, els qui, des de Catalunya i altres terres perifèriques, però també —és just i necessari dir-ho— des de l'Espanya castellana, treballen a favor del diàleg i de l'entesa, de la convivència, del reconeixement de la pluralitat d'Espanya.

Aquest és el context, duríssim, en què es difon el text d'Isidor Marí. L'autor, eivissenc establert a Catalunya, que és director del Termcat i subdirector general de Política Lingüística, ha escrit *Conocer la lengua y la cultura catalanas* per encàrrec d'Acció Cultural del País Valencià, Obra Cultural Balear i Omnium Cultural, agrupades en la Federació d'Entitats Lull, que ha editat el llibre.

El mèrit d'una obra, de qualsevol obra, es basa no solament en allò que aconsegueix, sinó també en allò que intenta, encara que no arribi al final del camí que ha obert. En aquest sentit, *Conocer la lengua y la cultura catalanas* és un llibre d'allò més meritori, perquè té una vocació explícitament pedagògica —per tant, política— i defensa el diàleg i l'entesa, o sigui, la democràcia.

Isidor Marí reconeix a les prime-

res pàgines del llibre que el canal editorial (encara que arribi a distribuir molts milers d'exemplars, com en aquest cas) és poc potent, si el comparem amb la força del sistema educatiu i amb la dels grans mitjans de comunicació. Però, en canvi, el propòsit de fons de les entitats editores i de l'autor és realment ambiciós: volen explicar als homes i dones de bona voluntat de l'Espanya castellana la realitat històrica, cultural i idiomàtica dels Països Catalans. Embarcar-se en una empresa així, i fer-ho a més quan hi ha mala maror, comporta tenir un gran coratge democràtic, perquè requereix dues conviccions profundament democràtiques. La primera, que a tot arreu, i per tant també a les regions de l'Espanya castellana, hi ha persones prou obertes com per escoltar amb interès i respecte una veu d'un poble estigmatitzat, com el català; la segona, que parlant les persones es poden entendre.

Però si ens oblidem del context, cosa impossible, però així i tot oblidem-nos-en solament durant dos paràgrafs, i ens decidim a valorar el text, hi hem de fer una esmena estructural. El lector a qui s'adreça *Conocer la lengua y la cultura catalanas*, tot i que ara ens l'imaginem fora del context de l'actualitat anticatalanista, és difícil que sintonitzi plenament amb l'obra d'Isidor Marí. Per què? Per la senzilla raó que el llibre no és l'explicació de la realitat catalana a la gent de l'Espanya castella-

na, sinó que és la traducció a la llengua castellana de la visió que els catalans, valencians, mallorquins, menorquins i eivissencs tenim de nosaltres mateixos. És a dir, Isidor Marí, excepte en les primeres pàgines del llibre i en les últimes, en què sí que es posa en la pell del lector de l'Espanya castellana, el que ha fet és explicar en la llengua dels destinataris del llibre —i de forma exhaustiva i rigorosa, això sí— la nostra identitat tal com nosaltres la vivim.

Com que un exemple val més que mil raonaments, en farem servir per acabar-nos d'entendre. Al lector aragonès se'l podria haver seduït, sense faltar a la veritat històrica, reconeixent el dret d'Aragó a sentir-se també hereu del caràcter confederal de la Corona d'Aragó, i a comptar entre els pobles que van lluitar contra la instauració de l'Estat cen-

tralista en la guerra del 1700 al 1714; per tant, té dret ara a reclamar la plena autonomia i a proclamar-se autonomia històrica. És un exemple. Un altre podria ser l'explotació, en el bon sentit de la paraula, del catalanisme de Gaudí, una de les poques figures catalanes molt conegudes i ben valorades a l'Espanya castellana, i a qui Marí dedica les mateixes ratlles que a molts noms que aquí són il·lustres però que oest enllà no n'han sentit a parlar mai. El llibre, per ser convincent, hauria d'haver creat molts espais de complicitat, hauria d'haver fet molts exercicis de seducció. Aparèixer els Països Catalans gairebé sempre com els bons d'una pel·lícula en què els pobles a què pertanyen els lectors hi fan un paper antipàtic, no és una bona targeta de presentació.

Joan TUDELA

Joaquim MALLAFRÈ, *De bona llengua, de bon humor*, Barcelona, Columna, 1994, 99 pàgs., ISBN 84-7809-534-9.

Fa de bon llegir, el llibre *De bona llengua, de bon humor*. Aparentment, és una obra modesta: un recull d'articles publicats al *Diari de Barcelona* els anys 1991 i 1992, signats per un mateix autor, que és Joaquim Mallfrè, i que parlen d'un mateix tema, que és la llengua catalana. Realment, però, aquestes «reflexions amables», com les qualifica el mateix articulista, formen un discurs

sòlid i, sobretot, convincent. Professor universitari i traductor de l'anglès, Mallfrè demostra al llarg de les pàgines del llibre una honestetat intel·lectual ben clara i un tarannà alhora assenyat i obert. El fet que pertanyi a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans ens reconcilia amb la nostra autoritat lingüística.

Mallfrè sempre ensenya les car-